

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 Geld en waarde

12 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat Pogges opvatting wordt ondersteund door het verloop van de crisis: het domino-effect toont aan dat de wereld één economisch systeem is met internationale structuren 1
- een uitleg dat Pogges opvatting past bij het beeld van een global village: alle mensen op aarde vormen één morele gemeenschap én dragen verantwoordelijkheid voor elkaar 1
- een weergave van het argument van Hardin tegen het beeld van een global village: anderen kunnen een negatief effect op ons hebben waardoor het beter kan zijn om onze band met hen te verbreken 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Pogge ontstaat armoede vooral vanwege een mondiale economische orde die ongelijkheid in de hand werkt. Volgens Pogge is het lot van alle mensen verbonden door deze mondiale orde. Het bestaan van deze internationale structuren lijkt te worden bevestigd door het domino-effect waarmee de crisis zich vanaf 2008 uitbreidt. Een lokaal probleem op de huizenmarkt in de VS leidt immers al snel tot een mondiale economische crisis en een toename van extreme armoede wereldwijd 1
- Het beeld van de global village houdt in dat alle mensen uiteindelijk tot één morele gemeenschap behoren. Pogge onderschrijft dit door te wijzen op de lotsverbondenheid van alle mensen en volken én op de verantwoordelijkheid die daaruit volgt 1
- Hardin vindt het beeld van de global village een onjuist en gevaarlijk beeld omdat het de suggestie wekt dat iedereen maar aanspraak kan maken op welvaart. Het voortbestaan van het geheel kan hierdoor zelfs in gevaar worden gebracht. Het beeld van een ‘mondiaal dorp’ met ‘lotsverbondenheid’ verbergt dat het lot van anderen ook een negatief effect op ons lot kan hebben, waardoor het soms beter is om die banden door te snijden. Daarom is het niet goed om tijdens een crisis geld uit te geven aan ontwikkelingshulp, zoals Ban Ki-moon wil 1

13 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat de doelen van de Millenniumverklaring opgesteld kunnen worden met Maslows definitie van armoede: wanneer iemand niet kan voorzien in fysieke behoeften en veiligheid noemen we dat extreme (of absolute) armoede 1
- een argumentatie dat het gedrag van hebzuchtige bankiers niet past bij solidariteit als doel van de Millenniumverklaring 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Maslow onderscheidt vijf categorieën behoeften. De eerste categorie betreft fysieke behoeften, zoals kleding en voedsel. De tweede categorie betreft veiligheid en onderdak. Wie niet aan de behoeften van deze eerste twee categorieën kan voldoen, is arm. Deze definitie beschrijft wat in de Millenniumverklaring onder armoede wordt verstaan 1
- Hebzuchtige bankiers hebben zelf profijt van hun gedrag, maar anderen niet. Dit is niet solidair en past daarom niet bij de doelen van de Millenniumverklaring, waarin staat dat solidariteit een kernwaarde is en dat “zij die lijden, of de minste baten ondervinden, de hulp verdienen van hen die het meeste profijt ondervinden” 1

14 maximumscore 4

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg in welk opzicht de opvattingen over hebzucht van Hobbes en Rand wat betreft mensbeeld overeenkomen: beide gaan ervan uit dat de mens van nature is gericht op zijn eigen belangen 1
- een uitleg in welk opzicht de opvattingen over hebzucht van Hobbes en Rand wat betreft de rol van de staat verschillen: Hobbes stelt een machtige staat voor om tegen het gevaar van hebzucht te beschermen, terwijl Rand een minimale rol voor de staat bepleit om de positieve werking van hebzucht niet te belemmeren 1
- een argumentatie dat tekst 8 niet aansluit bij de sociale filosofie van Hobbes: de staat moet mensen beschermen tegen elkaars hebzucht 1
- een argumentatie dat tekst 8 wel aansluit bij de sociale filosofie van Rand: Gekko meent net als Rand dat de samenleving baat heeft bij hebzucht 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Hobbes en Rand menen allebei dat de mens van nature gericht is op zijn eigen belang. Hebzucht past bij de natuur van de mens 1
- Maar Rand vindt juist niet dat de mens daarom tegen zichzelf beschermd moet worden door een machtige staat, zoals Hobbes voorstelt. Zij vindt zelfzuchtigheid en zelfredzaamheid de enige rationele gronden voor moraal. De vrijheid van het individu is onaantastbaar en niemand anders dan jijzelf moet jouw problemen oplossen. Daarom wil Rand een terughoudende opstelling van de staat 1
- Hobbes veroordeelt de onrechtvaardige middelen waarmee mensen zichzelf verrijken, maar in tekst 8 is dat risico niet uitgesloten. Daarom past tekst 8 minder goed bij de sociale filosofie van Hobbes 1
- Tekst 8 sluit wel aan bij de sociale filosofie van Rand, die hebzucht positief beoordeelt. Rand gelooft dat het eigen particuliere leven het doel van moraliteit is. Als mensen alleen hun eigen belangen behartigen, gaat de samenleving het snelst vooruit. Dat past bij de uitspraak van Gekko dat hebzucht “klopt” en het “kapotte bedrijf dat de USA heet” zal redden 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat een tragedie van de meent volgens Hardin een verklaring voor armoede in de wereld geeft: de aarde is als bron eindig en de bevolkingsgroei is oneindig, zodat gezamenlijke middelen vanzelf schaars worden 1
- een uitleg dat we volgens tekst 9 niet zijn overgeleverd aan een tragisch mechanisme, maar dat we controle kunnen uitoefenen 1
- een argument of de wereldeconomie beïnvloed kan worden met een afweging van de opvatting in tekst 9 en de opvatting van Hardin 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Hardin is de aarde als bron eindig en is de bevolkingsgroei onbeperkt. Hierdoor worden gezamenlijke middelen vanzelf schaars en ontstaat er verdringing. Hier is niets aan te doen omdat het najagen van persoonlijke belangen uiteindelijk het algemeen belang schaadt 1
- Volgens tekst 9 hebben we wél controle over de wereldeconomie en zijn we niet overgeleverd aan een tragisch mechanisme. Mensen kiezen zelf wat ze met hun geld doen en de wereld kan veranderen door een gezamenlijke inspanning. Iedereen kan tegenwoordig iets op de agenda zetten en een grote echte verandering realiseren 1
- Armoede als tragedie van de meent is een gevolg van een economie waarin winst en eigenbelang de drijvende kracht zijn. Als enkelen hun winst vrijwillig beperken, verandert er niets aan de structuur van de wereldeconomie. Ik denk daarom dat we geen invloed hebben op de wereldeconomie. Het optimisme van Triodos uit tekst 9 werkt een tragedie van de meent volgens mij juist in de hand. Tekst 9 suggereert dat we armoede kunnen vermijden. Dat lukt misschien op korte termijn, maar als het ons lukt om de bedreigingen van vandaag op te lossen, groeien we vanzelf optimistisch door naar een situatie waarin het probleem van morgen automatisch groter en acuter is. Het is dan wachten op het grotere probleem dat we niet meer kunnen oplossen. Van het optimisme uit tekst 9 wordt de tragedie dus alleen maar erger 1

of

- We hebben wel invloed op de wereldeconomie. Dat we in theorie oneindig en in het wilde weg kunnen groeien, betekent nog niet dat dat ook moet gebeuren. Daar zijn we zelf bij. Hardins tragedie van de meent stelt mensen voor als willoze pionnen die door een onzichtbare hand bewogen worden. Maar we zien dat ook onze eigen levensstijl kan veranderen; steeds meer mensen hebben groene energie, benzine bevat niet langer giftige loodtoevoeging en grote bedrijven willen betere arbeidsomstandigheden in hun fabrieken. Deze vooruitgang laat zien dat het ooit heeft gewerkt om een misstand op de agenda te zetten. Juist als we denken dat we geen invloed hebben, wordt de analyse van een tragedie van de meent een self-fulfilling prophecy 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave dat rechtvaardigheid de basisstructuur van de samenleving als voornaamste object heeft vanwege de grote invloed op de kansen van burgers 1
- een uitleg dat een onrechtvaardig bankwezen volgens de theorie van Rawls hervormd moet worden, ook als dit het grootste geluk voor het grootste aantal mensen oplevert: rechten die de rechtvaardigheid beschermen, mogen niet uitgeruild worden tegen het voordeel van anderen 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- De basisstructuur van de samenleving bepaalt voor een groot gedeelte welke kansen iemand krijgt. Als dit tot ongelijkheid leidt, dan is dat onrechtvaardig en onverdiend. De basisstructuur van de samenleving bepaalt welke kansen mensen hebben en heeft daarom een grote invloed op het leven van mensen. Het is daarom rechtvaardig om de basisstructuur zo in te richten dat de ongelijkheid die het gevolg is van deze basisstructuur, verkleind wordt 1
- Rawls meent dat in een rechtvaardige samenleving ervan wordt uitgegaan dat de vrijheden van gelijk burgerschap vastliggen. Als de werkwijze van banken tot groot voordeel voor de meeste mensen leidt, maar tot nadeel van een enkeling, dan bedreigt deze werkwijze het gelijke burgerschap. Iedereen is immers afhankelijk van de werkwijze van banken. De rechtvaardigheid van een samenleving als geheel is veel belangrijker dan zoiets als het financiële gewin van een groep binnen die samenleving. Daarom mag de volwaardige participatie van alle vrije burgers aan een samenleving niet worden opgeofferd voor het belang van de meerderheid 1